

R E G É L Ő.

PESTEN Csötörtökön Június 6^{kán} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csötörtökön.
Évnegyedi dijja helyben 1 ft 36 kr boritéktalanul; postán 2 ft ezüstben.
Három évnegyedre helyben 4 ft 48 kr; postán 6 ft.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Egy kísértetes Történet.

Kemény tél volt, nagy zivatar

'S közel vala már éjfél,

midőn kocsisom, a' régen várt vendégfogadóba érvén, lo-
vait megállitá; 's inasom a' fagytól szürkült bundámat
nyakamból levevé. — Belépék a' borterembe, 's a' rőfnyi
hamvú gyertya mellett fejét hajtogató vice-bacchust felköl-
tém hortyogó álmából mondván:

Nyiss szobát nyiss! 's fütsd-be hamar,

Hogy lehessek melegben,

Már szinte megmerevedék

A' szörnyű nagy hidegben!

Egyet ugrék a' lármámra felrezzent szolgál, 's a' szokott
tisztelkedés után mécset, kulcsot, süveget vön elő, 's
ment, — utánna én. —

Az első emeletben egy kis szobát ada; két ágy volt
benne, ah! soha se jellejtem el! — Mindjárt sejdíték vala-
mit — minden olly szomorúnak látszék, 's gyakran ugy
rémlék előttem, mintha suttogna valami — megrázkodám
's már előre-is borzadék.

A' szolgál gyertyát tesz asztalomra, 's kérdez nem pa-
rancsolnék e valami ennivalót? — Nem, mondám, de

Bort, fiam, bort! hadd oldódjék

Tetemem fel fagyából;

's rakj többet a' kályhába, és azután — servus, — hagyj
békével, mert egészen megfáradtam az utazásban. — Ő
megy. —

Hú! nem tudom mint érzem magamat egyszerre! fázni
kezd minden tetemem; — a' hová csak pillantok, az ab-

lakon, falon, ajtón — minden mozogni látszik — 's mint-ha valami mászna rajtok. — Az alatt inasom felhordja hol-mimat, 's a' szolga boromat az asztalra tevén jó éjszakát kíván.

Jó éjszakát! — milly hangon, milly borzasztóan monda azt! — már ez is gyanúsnak tetszett.

Eh! gondolám magamban, kiüritem poharamat; 's gyertyámat eloltván, lefekvék.

A' hamvas felhők közt bujkáló hold csak homályosan világita szobámba — én máskor nem egy könnyen ijedek meg, 's nem hiszem a' kísérteteket; de a' mi akkor történt velem — még most se foghatom-meg jóformán — de hig-yék el! saját szemeimmel láttam. —

Eleinte mintha rémülés miatt nem-is alhatnék — 's alig hunytam-be szememet, midőn egyszerre — valami henge-reg, dong — majd mind a' hordó — a' szobán fel-alá — erre fel ugrám rémverejtékkel elboritva — reszkete minden tagom, — 's alig nyitám-ki egyik szememet, — ah Istenem mi lesz ebből! — hát jön felém a' másik ágytól valami nagy fekete, csupa tűz és élet, — nyiforgott, vinnyogott, dunnyogott; — már gondolám, hogy oda vagyok — szikrázott, ugrott, fújt, mávogott — egész életemben se láttam, hallottam ilyest! — 'S végtére: — reám ugrott — kegyetlenül kezdett körmölni; hol engem czibála, hol párnáimon vagy butyorimon hengergett. —

Most tele torokkal elkezdék lármázni: minden jó lélek dicséri az Urat! — jaj! ó jaj! mi szegény keresztények! ó jaj! jaj! hajtsátok-el a' lidérczet!

Erre berohan szobámba a' korcsmáros valamennyi szolgálival: „Mi a' patvar, mi baj Uram, mi történt, hogy olly tatárosan lármáz?”

Ah! ah! mindenre kérlek titeket, takarítsátok-ki in-nét a' rossz lelket! — a' sántát — fojtogat! uf! uf!

Gyertyát hoznak, nézegetnek, kutatnak mindenütt majd itt, majd ott, hol felől, hol alább a' szobában — ah! 's gondolják-el! megtalálták az átkoztát! —

Hu! olly borzasan ült ott egy szugolyban; 's gondolják csak el! nem kísértet volt az, a' mit láttam, hanem — no

ki találja ki? hanem — hanem — megmondjam? —
hanem — a' — nagy — fekete — — házimacska.

E. Emil.

ÉLETTÖRTÉNET.

Frangepán Kristófné.

II-dik Vladiszló királyunk leirhatlan örömmel koronáztatá-meg 1508. Jún. 4-én Székes-fehérváratt 23 hónapos szerencsétlen Lajos fiját, 's János napjára Rákos mezejét rendelte országgyűlés helyévé, melly azonban a' Török nyugtalanságainak ürügye alatt félbe hagyatott, annyival inkább, minthogy Jurissics Horváth Máté a' Magyarok követje irományban hozá-meg Konstantinápolyból Bajazid császár ígéretét, hogy a' Lengyelek 's Magyarok ellen fegyvert emelni nem fog. Spiesshammer János Maximilián császárnak, és Heliani Lajos XII-dik Lajos franczia királynak követjei-is szinte ezen időben jelentek-meg Budára Vladiszlóhoz, hogy ötöt ama szövetségbeli részvételre bíráják, mellyre következő December 10-én Cambray városában az említett fejedelmek, II-dik Gyula a' római Pápa, és Fernando az aragoni király lépni szándékoznak a' velencei köztársaság ellen, mellyet semmivé tenni, birtokait magok közt felosztani, 's dalmát országot, mellyet a' Velenceiek birtak, Vladiszlónak engedni eltökélették. Velence követje Pasqualezzo Péter-is jelen volt, 's bár milly hathatósan munkálódtak-is arany 's ezüsttel gazdagon megrakott erszénye, és fontos szavai, de Vladiszló király Szathmári György cancellár által, még Pasqualezzo jelenlétében a' köztársaságnak hadat izent. A' cambray-i szövetség létre jutott, 's a' győzedelmes franczia király 1802-ki Május 14-én Agnadello mellett 10,000 Olasznak oltáki életét. Ezt hallván Vladiszló, ki éppen cseh országi királlyá koronáztatta kis fiját, Czobor Márton bodrogi főispánt 's főkamarását, Kanizsay György, 's Csáktornyai Ernsth János illyriai bánokat Budára rendelé, hogy Peréni Imre nádorral értekezzenek, és mindent elköveessenek ezen jó alkalom használására 's dalmát ország vissza vételére. De üres levén a' kincstár, a' hatalmas honfiak hazaszeregete, nemzeti lelke 's hadi szelleme annyira el volt szen-

deredve, hogy semmit se tehettek, 's a' kedvező időpontot elmulasztották. — Ezen időszakban kezdé magát kitüntetni Frangepán Kristóf, ki későbbi időkben mint Zeng és Veglia grófja, Zápolya János egyik fő kapitánya, illyriai bán, Pozsega, Somogy és Sopron főispánja lett. Atyja Frangepán Bernard, anyja Aloysia, az aragoni királyné Beatrix-nak atyafiya volt. Nemzetsége a' régi írók szerint Romából az Anicia gazdag familiából származott, mellynek kivándorlott ivadéakai egyike horvát országba jutott, 's ezt az adriai tenger mellekén messze terjedő birtokok uralták. Nem csuda tehát, ha Kristóf, nyugtalan 's önkényű hatalmaskodásáról elhiresedett atyjának példáját követvén, nagyra vágyását későbbi időkben törvényes fejedelme iránt hibás lépésekkel bizonyítá-be. Ő küldetett az említett velencei háborúban Maximilián császár csapatjai mellé, kit Triest, Görz, 's a' köztársaság több városainak elfoglalásában hathatósan segített. Azonban a' szövetséges fejedelmek, midőn a' császár Velenczét ostromlani szándékozának, meghasonlottak, 's kiki ismét hazájába tért. Hihető, hogy ezen időszakaszban akará még a' magára hagyott Frangepán Kristóf valamelly hős tettel magát kitüntetni, de szerencsétlenségére a' Velenceiek elfogták.

Mire nem szánhatja-el magát, milly nagy lélekkel vet-meg minden veszedelmet egy hiven szerető nyájas feleség, ennek jeles példáját tarták-fel számunkra az évkönyvek. Frangepán hitese t. i. kinek származásáról csak annyit tudunk, hogy Lang Máté gurki cardinálnak huga volt, megértvén kedves férjének fogságát Velenczébe ment. Tudjuk, milly irtóztatók voltak a' velencei tömlöczök, milly nehéz volt azokba jutni, 's a' megszökés milly lehetetlenséggé téteték. Még-is véghez tudá vinni a' hűséggel lángoló asszony, hogy férjéhez bemehessen, kit a' viszonzítás boldog pillanatjai után asszony ruhába öltöztetett, 's az öröknek minden ügyes szemesége mellett-is a' tömlöczből kivezetvén egy reájok várakozó hajóra vitt, és a' Velenceieknek férjére mért boszúálló haragja elől megszabadított. Még ezután hosszas ideig izlelte a' házasság ezen bátor tettet követő örömeit. Frangepán Kristóf elvesztvén kedves men-

tőjét Bélteki Drágfi Katalinnal járt jegybe, de még az összekezelés előtt 1527-ben Szabadítója után költözött.

II. ORSZÁG ISMERTETÉS.

Kosciuszko halma.

Krakó. Május 19-kén. Innét, a' lengyel királyok egyik lakhelyéből, a' hajdani lengyel fénynek ezen tisztes rommaradványából, hol minden lépés klasszikus történetre, a' hős ó kor emléksobraitra, 's népregés hagyományokra vezet, elég tárgyam lenne kegyednek-jó barátom! — iveket írni, érdekesek lennének lapjaim, gyönyörködtetők azok tartalmi; de mivel engem most-is, mint máskor, sorsom csak hirtelen ragad által a' nevezetésegeken a' nélkül, hogy időt engedne magam körültekinteni, a' látottat, vagy hallottat leírni. Bár mint szeretnék-is kegyeddel innét bővebben értekezni, de legvalódibb igyekezetem sikeretlen, mivel a' mi szándékom végbevitelére legszükségesebb lenne: időm nincs. Csak ugyszólván futtában néztem-meg ezen majdhogy nem romladék királyi lakvárat, mellyben, kivevén a' roppant székes templomot a' lengyel történetnek ezen gazdag rakhelyét, épségben nincs semmi. Itt csak királyok laktak, temetkeztek, gondolám magamban, ha talán közülök többen nagyok-is, dicsők-is voltanak, de ezt ők önmagok emelték, építék önfényök nagyobbitására, honnét későbbben többen véresen gyötrötték a' népet; elinnét, gondolám magamban, ezt ha időm engedi, majd más alkalommal megtekinthetem, egy ennél sokkal nevezetesebb helyre vonz vágyódásom: Kosciuszko halmára. Ezt a' nemzet emelte a' lengyel újabb kor legdicsőbb hősenek; egyszerű ez, nincs rajta semmi pompa, minden királyi fény nélkül ragyog ez; azért, mint a' republikai erény a' szép mezei magányban, mindegyik jövevény szemét magára vonza, 's e' kérdésre ingerli: vallyon milehet az?

Kosciuszko Tadeus kivolt? mije volt ő a' lengyel nemzetnek, nem tárgyam leírni; kegyed 's mindenki tudja azt. 1820-ban midőn világszerte forrásba jött a' nemzeteknek önbecsők érzése, midőn majd mindegyik észrevette a' jótékony istenség áldást hintő szikráját, ekkor a' nem boldog lengyel nemzet-is az iránt, ki a' legnagyobb

szerencsétlenségben, legveszélyesebb vitákban, midőn már csak remélni-is vakmerőség volt, forrón érző fiya maradt a' sinló hazának, kinek minden csep vérének honszeretet melegíté, kinek minden fohásza nemzetének jobblétre jutása volt. A' nagy Kosciuszko iránt hogy bebizonyithassa hálaérzését a' lengyelség, egyetértve örökemléket akara emelni. De millyent? csak e' forgott kérdésben, olyanon állapodtak-meg végtére, melly egyszerű, de még-is fenséges, a' boldogult hős erényeihez legalkalmazhatóbb, t. i. egy halom felemelesén. *)

Krakó nyílt vidékén, nyugotra, (nyilván azért, mivel Kosciuszko-ban alkonyodott-le a' lengyel nagyság), Krakó vidékén, (mivel csupán ezen kis tartománynak, mint független respublikának vagyon mostanság a' régi kiterjedett lengyel országból felmaradott nemzetisége) egy magos tájékon, Zwerzinetz helység határában, óra járásnyira a' várostól, 9 öl magoságú kúpos halmot emeltek, alapját Macieovicei **) mező hantjaiból tették-le. A' halom alsó köre 200, felső pedig 30 lépés; csigamenedékes ut visz-fel a' kúp hegyére, hat minutum alatt juthatni-fel folyvást tett 430 lépés után. A' messzelátás innét gyönyörű, felséges: keletre Krakó számos tornyai, délre Galicia, 's Karpath havasai, nyugotra Visztula tekervényes folyama, 's erdős vidékek, északra kies nyílt mezők, szántóföldek, falusi lakások. Dolgozott e' halom építésén, állítani lehet, az egész lengyel nemzet; leg távolabb vidékről sereglett minden, ki csak jöhetett; rangtekintet nélkül dolgozott itt keverve dús, szegény, öreg, fiatal, nagy ur, paraszt. Gyönyörködve lelete látni, mint tolta diófa talicskáját a' gyenge kisasszony, hantot hordott tibeti drága nyakkendőjében a' hercegi dáma, miként segíté a' szurkos parasztnak megrakott taligáját partra felvonni a' keresztes

*) Krakó vidékén láthatni több illy históriai halmokat; azok közt Krakuz illy nevű herczeg; Vanda herczegnő emlékökre több századok óta emelt dombokat. Így nyerték tán a' magyar alföldi számos halmok-is eredetüket.

**) Macieovice téren volt Oktob. 10-én 1794. azon több óráig tartott viadal mellyet Kosciuszko a' nálánál hatszorta erősebb Oroszok ellen elvesztett 's maga-is sebekkel terhelve fogságba esett.

grófi ur; a' kis gyermekek hátokra kötött kosarakban mászva hordották a' hantokat, az agg öreg korának súlyát könnyebben érezte, ha csak maroknyi földet-is tehetett a' kúpra; kevés idő alatt így elkészült a' nagy földtömeg, kúp formára hegyesült, 's nyesett utakat nyert. A' halom tövében az árnyékos berek hűs lombjai alatt kellemetes sétasor, nyugoti részén pedig oszlopos rostéllyal körül kerített udvarban egy kápolnácska áll alacson remetelakással.

Mit érzettem a' kúphalmon az ide ezüst fényben látszó Karpath bérceire szememet függesztve, ne kívánja tudni barátom! ki nem fejezhetem, képzelheti kegyed, hogy forrón érzettem. Szép hazánk sorsa, jövődjöje, hazánk nagy szívű fiai, széplelkű leányai, a' fejedelmi Duna, kiestérű Balaton vidéke — törvénythozó Pozson, vas szorgalmú Budapest, angyali barátném-is, 's több más érdekes tárgyak egy gomolyagban öszve keverve ötlöttek elmémbe. Jeléül pedig annak, hogy itt egy magyar szarándok bucsútjárt, a' remete-udvar egyik kőoszlopára, az emlékhalom fűvéből kifacsart zöld nedvvel hazánk czimerét lefestém ezen körirással: Ez is ohajtja, hogy a' Lengyel setét borúja mentől előbb ragyogó fényre derüljön!

Felhévvizy.

III. JELES MONDÁS:

Magyar szív.

Engem az írásra

Nyelv pallérozásra

Nem a' jutalom hiv,

Hanem a' magyar szív.

Gyarmathy Samuel. — Közli Szegedről C. Emilia.

IV. K Ö L T É S Z E T.

A n d a l g á s.

Gyenge érzés szálja keblem,

'S szívem édes kint érez:

Olly kelleműt; mint az éjnek

Kormát váltó nap szerezt;

Midőn hivem emlékein

Elmém röpten általfut,

'S lelkem ennek gyönyörétől

Ragadtatva menybe jut.

Ez ébreszti vágyaimat

Lankadt szunnyadásából,

Ez hí vissza minden szépet

Éltem virág-korából;

Ekkor az est, és csendmagány

Szülnek bennem örömet,

'S szenderítő álomképek

Viditják-fel kedvemet.

Szépen nyitá-meg előttem
 A' szerelem titkait,
 Mellynek előbb avatatlan —
 Nem ismertem kényeit;
 Andalító bájözönbe
 Süllyeszti az szívemet,
 'S ennek lágyult érzetétől
 Könny fürösztí szememet.

Az öröklét szent honából
 Teljes égi malaszttal
 Szállong reám rózsá-illat
 Kéj szellemű bájakkal.
 Hivem ennek alkotója
 Ő leheli ezt felém,
 Tőle jönnek: minden szép jó
 'S ő varázsol kéjt belém.
 Pum János.

V. TRÉFA-SZESZ.

A' mult Május 22-ki német Bécsi ujságban (Wiener Zeitung) azon városba érkezettek (Angeworbenen) lajstromán ezt olvastuk:
 „Herr von Sz. . . k, und Herr von Második, Vice-Gespäne von Pressburg. *)
 Szekrényesy

Tagrejtvény. (Charade)

Első hárma hazánk egyik
 Őskori királya volt,
 Hidegült hamvait rejti
 Hevesben a' tetembolt.
 Végén kapkod az ifjúság —
 Bár ezt tenni csak hiúság
 Együtt mind az öt jegye
 Honunk térén vármegye

L. K. Egerből.

Előbbi rejtvény: Kék.

*) Hihető, hogy a' Második ur vezetéke nevét nem-is nézték a' bécsi urak, hanem csak a' második alispánt olvasták.

Figyelmeztetés.

A' folyó hónap végével ezen folyóírási Szerkezője örökíteni kívánván halás tisztelete mellett minden intézetek, egyesületek, 's azon előfizető urak neveiket, kik ezen első szépművészeti folyó írást kegyes pártfogásuk által létesíteni méltóztattak, ne hogy talán valakinek kedve ellen cselekednénk, alázattal esedezünk, hogy, ha valaki nem akarja nevének közhírré tételét, méltóztassék ez iránti akaratját postadij nélküles levél által tudtunkra adni. Jövendőre azonban csak az újabb előfizető Szépnem becses neveit fogjuk nyilvánosokká tenni.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, urak utzája 612.